

אנשי אמת

אחת משאלות היסוד בניהול כל מוסד וארגון, מתמקדת בסוגיית ריכוזיות הסמכויות של המנהל. אין בכך כל חידוש שמנהל אינו יכול להנהיג חברה במוטת שליטה צרה עם מוכוונות של ריכוזיות יתר בניהול. השאלה הקריטית קשורה לנקודת האיזון האופטימלית שבין הריכוזיות וביזור הסמכויות. עודף ריכוזיות אינה בריאה לארגון, כשם שעודף ביזור אינו תורם להצלחה. בשאלה זו כידוע, עוסקים רבות אנשי המקצוע בתחום הייעוץ האירגוני.

ברם, הנושא מעניין ומאתגר גם בפרספקטיבה שונה ובסביבה אחרת. ביזור סמכויות, קשורה גם למערכת היחסים הבינאישית בחברה, במשפחה, בקהילה, בפוליטיקה, בשכנות וכו'. מדובר בשאלה ערכית עם השלכות למחיר האגו שהעצמי מוכן לשלם. במילים אחרות, באיזו מידה העצמי מעוניין ומוכן לשתף את האחר בלקיחת אחריות? באיזו מידה העצמי סומך על האמת של האחר? באיזו מידה יש בעצמי את מידת הענווה הראויה להכיר בעובדה שישנם אנשים נוספים שדעתם רלוונטית ומשמעותית?

מייחסים לבן-גוריון את ההיגד הבא: "אינני יודע מה העם רוצה, אבל אני יודע מה העם צריך". מנקודת ראותו של ב"ג, האמת למעשה נמצאת בכיסו בלבד. מדובר בהיגד המחזק את הדימוי של בן גוריון כמנהיג סמי דיקטטור. ברם, מליצי יושר של ב"ג יסבירו כי בעידן הקמת המדינה, היה הכרח במנהיג כריזמטי ודעתן כב"ג.

ואנו נמשיך ונשאל, כיצד אפוא יכול מנהיג או כל אדם לבזר סמכויות, כשהוא חי בתחושה שהאמת מצויה בכיסו בלבד? כיצד הורים יכולים להעצים את בנם לקבלת אחריות ומנהיגות, כשהם מתקשים להשתחרר מהאמת הבלעדית שלהם? כיצד, ניתן לגשר על פערים במחלוקות ובסכסוכים כשכול צד סבור שרק הוא צודק כי האמת רק אצלו בכיס?

מה צריך אם כן לקרות על מנת שאנשים לא ינכסו את כול האמת רק לעצמם? נראה, שחלק מהתשובה לשאלה זו מצויה בפרשת "יתרו". כשיתרו חותן משה מגיע למפגש עם העם, הוא נתקל במציאות לא סבירה שבה משה הוא השופט הבלעדי של העם כולו. המציאות הזאת אינה סבירה גם משום שיש בה פגיעה בעם ("מדוע אתה יושב וכול העם ניצב עליך מן בוקר עד ערב"), וגם קיים חשש לקריסה של משה ("נבול תיבול גם אתה גם העם").

יתרו לא רק מקשה קושיות, הוא גם מציע פתרונות. הוא מציע פתרון המבוסס על האצלת סמכויות, אבל מבין שצעד כזה מצריך הכרה מצד מאציל הסמכויות באמת של האחר, של מי שמואצל. אשר על כן, מדגיש יתרו למשה "ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל, יראי אלוהים, **אנשי אמת** שנאי בצע". לא אנשי משפט, דין וחוק אלא "אנשי אמת". דומה שלמושג "אנשי אמת", במיוחד כשהוא נאמר ע"י יתרו, ישנם כמה היבטים חשובים. ראשית, מדובר בהמלצה שמגיעה דווקא מצד מי שהוא מנותק לחלוטין מתרבות יהודית ולא מייצג את תורת ישראל. נראה שאין בכך מקריות. שנית, מדובר בהמלצה שנמסרת למשה עוד קודם קבלת התורה (כך סדר הפרשיות, וזו גם אחת הדעות במכילתא). יוצא אפוא, שיתרו מדבר על "אמת" שאינה תלויה בתורה. ייתכן ויתרו רומז לאמת הסובייקטיבית של האדם, הבאה מהמקום הפנימי הנקי והטהור. מדובר ב"אמת" שמשה צריך להכיר בה גם היא סובייקטיבית.

בהקשר לכך מרגשים דבריו של הרב קוק (עולת ראי"ה א'): "הריבוי של השלום הוא, שיתראו כל הצדדים וכל השיטות, **ויתבררו איך כולם יש להם מקום, כל אחד לפי ערכו, מקומו ועניינו**...". האמת הסובייקטיבית של כול סובייקט הוא חלק קטן בפאזל השלם, פאזל המייצג את האמת השלימה.

יוצא אם כן, שכדי שמשה יצליח במינוי השופטים ובהאצלת סמכויות, צריך הוא להכיר בעובדה שהאמת נמצאת גם אצל האחר. כדי שנצליח לכבד את דעתו של האחר ולהאציל עליו סמכויות ואחריות – חובה עלינו להכיר בכך שהאמת מצויה גם אצלו ורק השיתוף שבין העצמי והאחר עשוי להוביל לאמת השלימה.